

Fattigdom i Danmark

Fattigdommen fortsætter med at stige

Fattigdommen fortsætter med at vokse i Danmark, og der er nu 346.000 fattige. Fraregnes studerende er der 234.000 fattige i Danmark i 2009. Det er en stigning på 83.000 personer siden 2002, eller hvad der svarer til en stigning på 55 pct. i perioden 2002-2009.

af Chefanalytiker **Jonas Schytz Juul**

7. juni 2011

Analysens hovedkonklusioner

- Fattigdommen fortsætter med at stige, og i 2009 var der 346.400 fattige i Danmark. Det er en stigning på 108.000 personer siden 2002.
- Fraregnes studerende fra gruppen af fattige var der 234.100 fattige i 2009. Det er en stigning på 83.000 personer svarende til 55 pct. i perioden 2002-2009.
- Eurostat har for nylig offentliggjort tal for fattigdom i Europa, der viser, at Danmark fra at være det land i Europa med lavest fattigdom nu ligger nr. 11 over lande med den laveste andel af fattige.

Kontakt

Chefanalytiker

Jonas Schytz Juul

Tlf. 33 55 77 22

Mobil 30 29 11 07

jsj@ae.dk

Kommunikationsmedarbejder

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

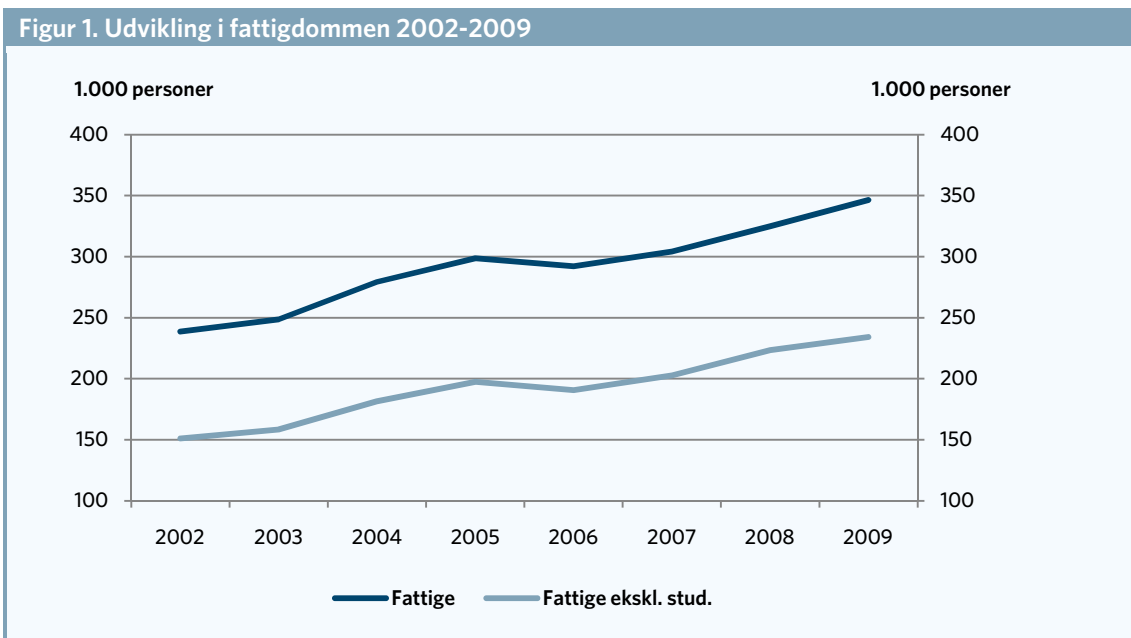
Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Fattigdommen fortsætter med at stige

Fattigdommen har igennem en årrække været stigende i Danmark, og de nyeste tal viser, at denne tendens er fortsat. Tal for 2009 viser således, at fattigdommen er steget til næsten 350.000 personer i 2009. Det er en stigning på 108.000 personer svarende til 45 pct. siden 2002.

Når man opgør fattigdom kan det diskuteres, om studerende skal medregnes i gruppen eller ej. Studerende har ofte en indkomst under fattigdomsgrænsen mens de studerer, men har omvendt en høj indkomst i deres arbejdsliv. Den lave indkomst under uddannelse kan altså ses som en investering, der oftest giver sig udslag i en væsentlig højere indkomst når studiet er afsluttet. Ved at udelade familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er der godt 234.000 fattige personer i Danmark. Også uden de studerende, har der været en stigning i gruppen af fattige. I løbet af perioden 2002-2009 er gruppen af fattige eksklusivt studerende steget med 83.000 personer eller hvad der svarer til 55 pct. Udviklingen i antallet af fattige er vist i figur 1.

Anm: Se boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Som det ses af figuren var fattigdommen på et noget lavere niveau i 2002. Således var der under 240.000 fattige i 2002, hvilket altså er steget til knap 350.000 fattige på bare syv år. Fraregnes familier, hvor mindst en af forsørgerne er studerende, så var der godt 150.000 fattige i 2002. Syv år senere er dette tal steget til 234.000, hvilket er en stigning på 55 pct. Udviklingen i antallet af fattige fra 2002 til 2009 er vist i tabel 1.

Tabel 1. Udvikling i antal fattige

	2002	2009	Vækst	Relativ vækst
	1.000 personer			Pct.
Fattige	238,6	346,4	107,8	45,2
Fattige ekskl. studerende	151,1	234,1	83,0	54,9

Anm: Se boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Opgørelse af fattigdom og fattigdomsgrænse

I analysen er gruppen af fattige afgrænset ved OECD's fattigdomsgrænse, hvor personer med en indkomst under 50 pct. af medianindkomsten betegnes som fattige.

For en familie bestående af en enlig person er fattigdomsgrænsen på 101.128 kr. efter skat om året, eller 8.427 kr. om måneden. Det er opgjort efter skat, og skal dække alle udgifter til f.eks. bolig, mad, forsikringer, tøj, medicin, transport, reparationer, fritid osv. osv.

Indkomsten er opgjort husstandsækvivaleret, således der tages højde for stordriftsfordele i familien. Med denne definition er fattigdomsgrænsen for en enlig mor med to børn på 195.499 kr. for hele familien, svarende til 65.166 kr. pr. person i familien.

Omregnet til månedsbasis er grænsen for denne familie altså på 5.431 kr. pr. person pr. måned til alle udgifter. I tabel 2 er fattigdomsgrænsen for forskellige familier vist.

Antal personer i familier	Grænse pr. familie pr. år	Grænse pr. person pr. år	Grænse pr. person pr. måned
		Kr.	
1 person	101.128	101.128	8.427
2 personer	153.281	76.641	6.387
3 personer	195.499	65.166	5.431
4 personer	232.331	58.083	4.840
5 personer	265.615	53.123	4.427
6 personer	296.321	49.387	4.116

Anm: Se boks 1.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Boks 1. Sådan opgøres fattigdom i analysen

Fattige er defineret som antallet af personer, der har en indkomst, som er mindre end halvdelen af medianindkomsten. Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten, og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for stordriftsfordele i familier med flere familiemedlemmer. Dette er det samme indkomstbegreb, som Finansministeriet benytter i forbindelse med indkomstanalyser. I 2011-priser er fattigdomsgrænsen på 101.128 kr. for en familie bestående af én person. For en familie bestående af to personer er fattigdomsgrænsen på 76.641 kr. pr. person, svarende til 153.281 kr. for hele familien.

Beregninger er foretaget på detaljerede registre fra Danmarks Statistik og opgørelsen af den disponible indkomst svarer til Danmarks Statistiks definition. Til husstandsækvivalering af indkomster er der benyttet samme metode som Finansministeriet bruger.

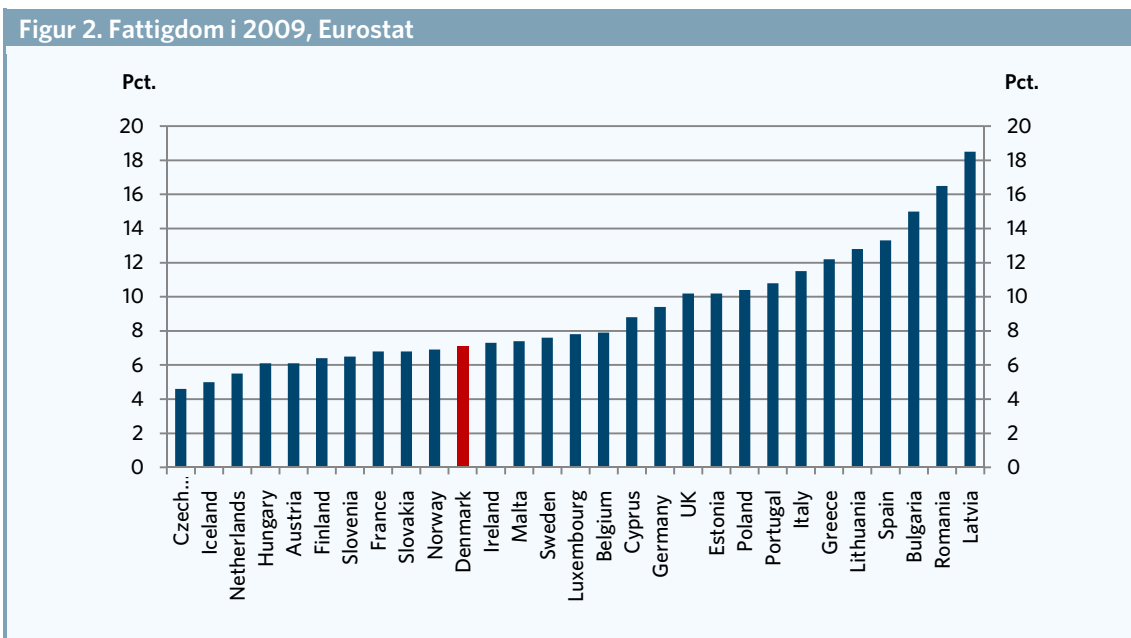
I tidligere analyser af fattigdom har AE benyttet lovmodellens datagrundlag til opgørelse af fattigdom. Ved at skifte til Danmarks Statistiks officielle datagrundlag er der mulighed for at få ekstra år koblet på, hvorfor AE har valgt at skifte datagrundlag. Der er givet en mere detaljeret teknisk forklaring af datagrundlaget i papiret "Teknisk baggrundspapir om indkomstdefinitioner og datagrundlag" som kan findes på AE's hjemmeside.

Udviklingen i fattigdom er kørt tilbage til 2002, da der i 2001 forekommer et databrud i opgørelsesmetoden. Se evt. http://www.dst.dk/TilSalg/Forskningsservice/hkt4forskere/hkt4_variabel_liste_forsker.aspx?population=26258

Danmark er rykket ned af listen over lande med lavest fattigdom

Udover AE's opgørelser af fattigdommen laver også Eurostat opgørelser over fattigdommen i de enkelte lande i Europa. Denne opgørelse baseres på EU-SILC undersøgelsen som er en spørgeskemaundersøgelse. Opgørelsen er ikke ligeså præcis som AE's opgørelse, da denne er baseret på detaljerede registre, der dækker hele befolkningen. Eurostats opgørelse kan dog bruges til at sammenligne fattigdommen på tværs af lande, da opgørelsesmetoderne på tværs af landene er standardiserede.

Også tallene fra Eurostat dokumenterer, at fattigdommen i Danmark er steget voldsomt op gennem 2000'erne. Mens Danmark i 2001 var det land i Europa med den laveste andel af fattige, ligger Danmark nu på en 11. plads over lande med den laveste andel af fattige. En del af de lande der har overhalet Danmark er Østeuropæiske lande, og fraregnes disse ligger Danmark på en 7. plads. Landene Island, Holland, Østrig, Finland, Frankrig og Norge har således nu alle en lavere fattigdomsandel end Danmark har. Det er vist i figur 2.

Anm.: Se boks 2.
 Kilde: AE på baggrund af Eurostat.

En stor del af forklaringen på stigning i fattigdommen i Danmark er den fordelingspolitik der er ført. Først og fremmest fordi, man har reduceret ydelserne for dem der ligger i bunden af indkomstfordelingen. Det er tilfældet for fx starthjælpen, introduktionsydelsen, kontanthjælpsloftet og 450-timers reglen.

Fremadrettet er der ikke noget der tyder på et fald i fattigdommen i Danmark. I 2010 trådte Forårspakke 2.0 i kraft, og ifølge beregninger fra Finansministeriet får denne skattepakke uligheden til at stige, da lettelserne er koncentreret i toppen af indkomstfordelingen. Ifølge Finansministeriets beregninger vil Forårspakke 2.0 isoleret betyde en stigning i uligheden der er tre gange så stor som de stigninger i uligheden som Forårspakke 1.0 eller 2007-skatteaftalen gav¹. Derudover vil stramningen af 450-timersreglen, forkortelsen af dagpengeperioden og faldet i børnefamilieydelsen fremover være med til at reducerer indkomsterne for dem i bunden, hvilket også trækker i retning af en større fattigdom.

¹ Finansministeriet "Reformpakken 2020", april 2011.

Disse dokumenterede stigninger i fattigdommen står i skarp kontrast til de mål regeringen har sat op til fattigdomsbekæmpelse som en del af 2020-målsætningen, som er sendt til EU. Mens målet for hele EU er, at fattigdommen skal reduceres med 20 mio. personer frem mod 2020, så har Regeringen offentligt gjort en målsætning for bekæmpelse af fattigdom i Danmark, der går på at reducere personer i husstande med lav beskæftigelse med 22.000 personer frem mod 2020.

Denne målsætning er for det første enormt afhængigt af konjunkturer. Således faldt tallet fra 415.000 i 2007 til 347.000 i 2008. Altså et fald på bare et år, der er tre gange så stort, som målsætningen i 2020. Frem mod 2009 er tallet vokset igen, og er nu på 360.000 personer. Målet om at reducere denne gruppe med 22.000 personer virker derfor helt arbitrært.

For det andet er det påfaldende, at man ikke måler direkte på fattigdom, når målsætningen fra EU er at bekæmpe fattigdommen i Europa. Målet for hele EU er således, at der skal være 20 millioner færre mennesker, som risikerer et liv i fattigdom. Men fra dansk side vælger man altså at opstille et beskæftigelsesmål i stedet for et reelt fattigdomsmål.

Det virker altså som om, at regeringen helt lukker øjnene for fattigdommen i Danmark, på trods af både Eurostat's og AE's tal viser, at der sker en voldsom stigning i fattigdommen i disse år i Danmark.

Boks 2. Om Eurostatopgørelsen

Data til figur 2 stammer fra Eurostats opgørelse af antallet af personer med en indkomst under 50 pct. af medianindkomsten. Disse data kommer fra den såkaldte EU SILC-undersøgelse som gennemføres i alle medlemslande. I Danmark foretages denne undersøgelse af Danmarks Statistik. Fordelen ved at benytte EUROSTAT som kilde ved landesammenligninger er bl.a. at opgørelsen af indkomster og husstandsækvivaleringen er ens på tværs af lande. Derudover er der standardiserede kvalitetstjek af data, krav til stikprøvestørrelser mv.

I forhold til AE's opgørelse af fattigdommen adskiller Eurostats opgørelse sig bl.a. ved, at den baseres på en mindre stikprøve mens AE's opgørelse er baseret store registerdata. Derudover fraregner AE familier med studerende forsørgere i gruppen af fattige, hvilket reducerer gruppen. Eurostats opgørelse af fattigdommen er således en noget større gruppe en den tilsvarende opgørelse fra AE. Fordelen i Eurostats opgørelse er dog, at den er mere retvisende på tværs af lande, da opgørelsen af indkomster, kvalitetssikring af data mv. er standardiseret, og opgørelsen af fattigdom er således ens mellem alle landene. Det er ikke muligt at lave en tilsvarende landesammenligning af fattigdommen baseret på registerdata.

Metoden er nærmere beskrevet her: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/EN/ilc_esms.htm